

EZBER BOZAN BİR ÖNDER JIDDU KRISHNAMURTI

Nurgül Demirdöven - Deniz Demirdöven

Jiddu Krishnamurti 12 Mayıs 1895 tarihinde Hindistan'da Brahman bir ailenin sekizinci çocuğu olarak dünyaya geldi. On yaşındayken annesini kaybetti. Babası *Theosophical Society* adlı bir derneğin üyesiydi. Helena Blavatsky tarafından 1831 yılında kurulan bu derneğin amacı insanlığı Dünya Öğretmeni Maitreya'nın yeryüzüne yeniden gelişine hazırlamaktı. Blavatsky öldükten sonra bu sorumluluğu üstlenen Annie Besant ve C.W. Leadbeater, Krishnamurti'yi görünce, 13 yaşındaki bu çocuğun aradıkları dünya öğretmeni olduğunu düşünerek onun eğitimini üstlendiler. *Theosophical Society*'nin önderleri Dünya Öğretmeninin Krishnamurti'nin bedeninde geri gelişine hazırlanmak amacıyla 1911 yılında Doğu Yıldızı Örgütü'nü (*Order of the Star in the East*) kurdular ve örgütün başına genç Krishnamurti'yi getirdiler. Artık Krishnamurti çocuklara ve büyüklere ders veriyor, Annie Besant'la birlikte yurtdışına çıkarak konuşmalar yapıyordu.

1911'de kendisine verilen *Alcyone* adı altında *At the Feet of the Master (Ustanın Dizinin Dibinde)* başlıklı ilk kitabı yayınlandı. Besant kitaba yazdığı önsözde bu kitabın Krishnamurti'nin dünyaya sunduğu ilk armağan olduğunu yazıyordu. Krishnamurti 1922'de geldiği Kaliforniya'nın Ojai bölgesinde geri kalan yaşamını bütünüyle değiştirecek bir deneyim yaşadı; bir ağacın altında yaşadığı bu deneyimin etkisini şu sözlerle dile getiriyordu:

“... Artık hiçbir şey eskisi gibi olamaz. Yaşamın kaynağından berrak ve arı sular içtim, susuzluğum yatıştı; artık bir daha susayamam. Artık bir daha zifiri karanlıkta kalamam; ışığı gördüm. Bütün acıyı ve üzüntüyü iyileştiren şefkate dokundum; kendim için değil, dünya için. Dağın doruğuna çıktım ve Ulu Varlıkları seyrettim. Bir daha karanlıkta kalamam; görkemli ve iyileştiren ışığı gördüm. Hakikatin kaynağı bana açıldı ve karanlık dağıldı. Bütün görkemiyle Aşk kalbimi sarhoş etti; kalbim bir daha asla kapanamaz. Sevincin ve sonsuz Güzelliğin kaynağından içtim. Tanrıyla sarhoş oldum.”

1924 yılında Hollandalı Baron van Pallandt, Ommen'deki şatosunu Krishnamurti'ye armağan etti. Krishnamurti burada binlerce kişiye konuşmalar yapıyor, ancak gitgide kendini içinde bulunduğu örgütten uzaklaşmış hissediyordu. Kaliforniya'da yaşadığı yıllarda düşüncelerinde büyük değişimler olmaya başlamıştı. Gün geçtikçe Maitreya'nın, Kuthumi'nin, Buda'nın ve diğerlerinin adını daha az anıyor, sık sık bir 'Sevgili'den söz ediyordu:

“Sevgili ile ne demek istediğimi soruyorlar. Açıklayayım, siz istediğiniz gibi anlayın. Benim için O Krishna, Kuthumi, Maitreya, Buda – bunların hepsi, ama hepsinin biçiminin ötesinde. Ne ad verdiğiniz ne fark eder ki? Benim Sevgilim gökler, çiçekler, her bir insan. Ben Sevgilimle birleştim... ama siz Onu her bir hayvanda, her bitkide, acı çeken her insanda göremedikçe anlayamazsınız.”

Yazdıkları ve söyledikleri, gün geçtikçe, onu eğitmiş olanların ve kurtarıcı olmasını isteyenlerin bekledikleri yazılar ve sözler olmaktan çıkıyordu. Onun başkaldırıldığını söylediler. Krishnamurti *Life in Freedom (Özgür Yaşam)* adlı kitabında şöyle yazıyordu:

“Her şeye başkaldırıyorum. Başka insanların kendilerini üzerimde otorite saymalarına, başkaları tarafından eğitime, başkalarının bildiklerini bana kabul ettirmeye çalışmalarına başkaldırıyorum. Kendim bulmadıkça hiçbir şeyi doğru kabul etmiyorum. Başkalarının benden farklı düşünmesine karşı değilim, ama onların bana düşüncelerini, yaşamla ilgili görüşlerini zorla kabul ettirmeye çalışmalarına katlanamıyorum. Daha küçük bir çocukken de başkaldırıyordum. Dinliyor, izliyor, ama bir yandan da sözlerin yanılımasının ardındaki hakikati arıyordum.”

Krishnamurti 1929 yılında 34 yaşındayken kendisine yüklenen kurtarıcı imgesini büyük bir kararlılıkla yadsıyarak Doğu Yıldızı Örgütü'nü dağıttığını açıkladı. Ommen'de 3000 örgüt üyesinin önünde yaptığı konuşma radyodan da binlerce kişi tarafından dinleniyordu. Krishnamurti sayıları o tarihte 60.000'e varan üyeye şöyle sesleniyordu:

“...Hakikat ülkesinin yolu yoktur ve ona ne olursa olsun hiçbir yolla, hiçbir dinle, hiçbir mezheple ulaşamazsınız... Benim görüşüm bu ve bunda kesinlikle, koşulsuz olarak ısrarlıyım. Hakikat sınırsız, koşulsuz ve herhangi bir yolla ulaşılamaz olduğu için örgütlenemez de; insanları belirli bir yolda yürümeye yönlendirecek ya da zorlayacak bir örgüt de kurulmamalıdır. Önce bunu anlarsanız, bir inancı örgütlemenin ne kadar olanaksız olduğunu görürsünüz. İnanç kuşkusuz bireyseldir ve onu örgütleyemezsiniz, örgütlememelisiniz. Örgütlediğiniz anda ölür, durağanlaşır; başkalarına dayatılacak bir mezhebe, bir dine dönüşür.”

“...Kimsenin beni izlemesini istemiyorum ve bunda ciddiyim. Birini izlediğiniz anda Hakikati izlemiyorsunuz demektir. (...)Bu dünyada yapmak istediğim belli bir şey var ve bunu gerçekleştirmekten hiçbir zaman vazgeçmeyeceğim. Yalnızca bir tek temel şeyle ilgileniyorum, o da insanı özgürleştirmek. Onu bütün kafeslerden, bütün korkulardan özgürleştirmeyi ve yeni dinler, yeni mezhepler, yeni kurumlar ve felsefeler oluşturmamayı arzuluyorum. Neden sürekli dünyanın dört bir yanını gezip konuşmalar yaptığımı soracaksınız doğal olarak. Size bunu ne için yaptığımı açıklayayım; beni izleyen özel bir grup istediğim için değil. Ne bu dünyada ne de manevi dünyada hiçbir havarim, hiçbir öğrencim yok.”

“Benimle söyleşi yapan bir gazeteci binlerce üyesi bulunan bir örgütü dağıtmanın olağanüstü bir iş olduğunu söyledi. Ona göre bu çok büyük bir işti, çünkü şöyle diyordu: ‘Peki daha sonra ne yapacaksınız, nasıl yaşayacaksınız? Sizi izleyen biri olmayacak, insanlar artık sizi dinlemeyecek.’ Dinleyecek, yaşayacak, yüzünü sonsuzluğa çevirecek beş kişi olsa yeter. Anlamayan, bütünüyle önyargılara batmış, yeniyi istemeyen, yeniyi kendi kısır, durağan benliklerine dönüştürmeyi yeğleyen binlerce insanın olmasının ne yararı var?..”

“Beni anlamak, özgür olmak isteyen; beni izlemeyen ve beni bir dinle, bir mezheple sonlanacak bir kafese dönüştürmeyecek insanlar istiyorum. Bütün korkularından özgür olsunlar yeter – din korkusundan, kurtuluş korkusundan, aşk korkusundan, ölüm korkusundan, yaşam korkusundan. Bir ressam nasıl resim yapmaktan zevk alıyorsa, resim

yapmak onun kendini dışavurma biçimiyse, sevinç kaynağıysa, iyi olmasını sağlıyorsa, bu da benim için aynı; yoksa hiç kimseden hiçbir şey istemiyorum. Siz otoriteye alışkınsınız, bir başkasını sizi olağanüstü güçleriyle –mucizeyle– mutluluk denen o sonsuz özgürlük diyarına götüreceğini sanıyor ve umuyorsunuz. Bütün yaşam görüşünüz bu otoriteye bağlı.”

“On sekiz yıldır bu olay için, Dünya Öğretmeninin gelişi için hazırlanıyordunuz. On sekiz yıl kalbinize ve zihninize yeni bir tat katacak, bütün yaşamınızı dönüştürecek, size yeni bir anlayış getirecek, sizi yeni bir yaşam düzeyine taşıyacak, yüreklendirecek, özgürleştirecek birini aradınız, bunun için örgütlendiniz – şimdi bakın ne oldu!”

“ ‘Kaç üyeniz var?’ Bütün gazetecilerin bana ilk sordukları soru bu. ‘Sizi izleyen kaç kişi var?’ Sayılarına göre sizin söylediklerinizin doğru olup olmadığına karar vereceğiz! Kaç kişi olduğunu bilmiyorum. Bununla ilgilenmiyorum. Özgürleşmiş bir tek insan bile olsa, bu yeterli olurdu...”

“Bundan başka, Mutluluk Krallığının anahtarının yalnızca belli kişilerin elinde olduğunu düşünüyorsunuz. Kimsenin elinde değil. O anahtarı elinde tutmaya kimse yetkili değil. O anahtar siz kendinizsiniz ve Sonsuzluk Krallığı ancak sizin gelişiminize, arınmanıza ve yozlaşmamanıza bağlı...”

“Ne kadar ilerlediğinizin, manevi düzeyinizin ne olduğunun söylenmesine alıştınız bugüne kadar. Ne kadar çocukça! Dürüst olup olmadığınızı size sizden başka kim söyleyebilir?.. Ama gerçekten anlamayı isteyenler, başı sonu olmayanı arayanlar hep birlikte yürüyecekler; özsel ve gerçek olmayan her şeye, gölgelere karşı birer tehlike oluşturacaklar. Ve toplanacaklar, ateş olacaklar, çünkü anlayacaklar! Böyle bir birlik oluşturmalıyız ve benim amacım bu. Gerçek dostluk sayesinde hepsinin arasında gerçek bir işbirliği oluşacak. Bunun nedeni otorite, bunun nedeni kurtuluş arzusu olmayacak, çünkü anlayacak ve böylece sonsuzda yaşayabilecekler. Bu bütün hazlardan, bütün adanışlardan daha büyük bir şeydir.”

Krishnamurti bu konuşmayla yalnızca örgütü dağıtmakla kalmamış, *Theosophical Society* üyelerini de şaşkınlık içinde bırakmıştı. Gelecekte yapacağı işler için toplanan büyük paraları ve dünyanın çeşitli yerlerinde armağan edilen arazileri geri dağıttı ve yaşamının geri kalanını dünyanın pek çok yerinde konuşmalar yaparak geçirdi. Artık konuşmalarında hiçbir dine, geleneğe, düşünce akımına bağlı değildi. Ders vermekten çok dinleyenlerin kendilerini sorgulamaları, söylenenlere körü körüne inanmak yerine kalplerinin derinliklerine bakmaları ve kendi varlıklarının hakikatini bulmaları gerektiğini vurguladı.

Eğitim Krishnamurti için en önemli konulardan biriydi. Genç insanların ırk, ulusçuluk, din, dogma, gelenek, sanı gibi koşullanmalarını görmelerini, bilinçlerinde bir dönüşüm yaşamaları durumunda bütünüyle zeki insanlar olabileceklerini ve doğru eylemde bulunabileceklerini düşünüyordu. Önyargısı ve koşullanmaları olan bir zihin ona göre asla özgür olamazdı. Krishnamurti dünyanın çeşitli ülkelerinde, insanların mekanik, teknolojik araçlara dönüşmek yerine korkusuzca, karmaşa yaşamayan özgür bireyler olarak yaşamı anlayabilecekleri okullar açtı.

Krishnamurti ömrünün sonuna dek sohbetlerini sürdürdü, insanlarla bir öğretmen, bir guru

olarak değil, bir dost olarak konuştu. 90 yaşında bile gezilerine, sohbetlerine ara vermedi. Dinleyicilerinin öğrenmesini umduğu her şeyi kendisi yaşadı. 1985 yılının sonlarında rahatsızlandı. 17 Şubat 1986 tarihinde Kaliforniya'nın Ojai bölgesinde bir hastanede 91 yaşında öldü. Ölmeden önce *"Ben sıradan bir insanım, beni sıradan bir biçimde uğurlayın"* demişti; bedeni yakıldı ve mezarının üstüne tapınak dikilmemesi amacıyla külleri en sevdiği yerlere serpildi. Krishnamurti ardında pek çok konuşma kaydı, yazı, öğretmenlerle ve öğrencilerle, bilim ve din adamlarıyla yapılmış tartışma, televizyon ve radyo söyleşisi, mektup bıraktı. Bunların çoğu kitaplarda, sesli ve görüntülü kasetlerde toplandı, birçok dile çevrildi.

Krishnamurti'nin 1929 yılında söylediği *"Hakikat ülkesinin yolu yoktur"* sözü, onun söyleminin özünü oluşturur. İnsan hakikate herhangi bir örgüt, inanç, dogma, din adamı ya da ritüel aracılığıyla ulaşamaz; onu ilişki aynasında bulmalıdır, kendi zihninin içeriğini anlayarak, gözlem yoluyla bulmalıdır. İnsan kendi içinde dinsel, siyasi ve kişisel imgelerden adeta bir güvenlik duvarı oluşturmuştur. Bu imgeler insanda simgeler, fikirler ve inançlar olarak açığa çıkar ve bunların ağır yükü insanın düşünmesine, ilişkilerine ve günlük yaşamına egemen olur. Bu imgeler tüm sorunların nedenidir, çünkü insanları birbirinden ayırır. İnsanın bilincinin içeriği onun varoluşunun bütünüdür ve bu içerik tüm insanlık için ortaktır. Kimlik, insanın gelenek ve çevreden elde ettiği bir isim, bir biçim, yüzeysel bir kültürdür yalnızca; insanın biricikliği ise yüzeysel özgürlükte değil, bilincinin tüm içeriğinden bütünüyle özgürleşmesindedir.

Krishnamurti'ye göre özgürlük bir tepki değildir; bir seçim de değildir. Seçimleri olduğu için özgür olduğunu düşünmesi insanın en büyük yanılgılarından biridir. Özgürlük günlük varoluşumuzu hiçbir seçim yapmadan fark ettiğimizde ortaya çıkar. İnsan kendi düşüncelerinin hareketini fark ettiğinde, *düşünen* ile *düşünce*, *gözlemleyen* ile *gözlemlenen*, *deneyimleyen* ile *deneyimlenen* arasındaki ayrılığı görür; bu ayrılığın bir yanılsamadan ibaret olduğunu görür. O zaman geriye yalnızca arı duru bir gözlem kalır ve bu, geçmişin ya da zamanın gölgeleyemediği bir içgörüdür. Zamana bağımlı olmayan bu içgörü zihinde derin ve köklü bir dönüşüme yol açar.